

Україна та Македонія: історико-культурні паралелі

Олена Титова

Церква у м. Охрид
Пам'ятник Кирилу та Мефодію

Алибоке історичне та культурне коріння єднає дві сучасні незалежні держави Європи – Україну та Македонію. Витоки народів цих країн простежуються у пам'ятках археології, які датуються, починаючи з епох неоліту – енеоліту, потім ранньозалізного часу (скіфська, антична культури), епохою великого переселення народів – появою слов'ян з території нинішньої України в Македонії та зворотнім процесом – розповсюдженням у Київській Русі християнства, писемності просвітниками македонського походження Кирилом і Мефодієм.

Свідками розвитку культурно-просвітницьких зв'язків між двома слов'янськими народами періоду середньовіччя та нового часу є пам'ятки історії, зокрема, комплекс Києво-Могилянської академії; об'єкти, пов'язані з життям і діяльністю видатного філософа-полеміста І. Вишенського; мандрівника В. Григоровича-Барського; дипломата А. Ростовського та інших діячів української культури, які відвідували Македонію з просвітницько-паломницькою метою.

Певними символами трагічної історії боротьби за незалежність наших народів є, безперечно,

Церква Климента і Пантелеймона у м. Охрид

Набережна м. Охрид

Середньовічна фортеця у м. Охрид

пам'ятки культової архітектури — православні церкви та монастирі XI–XIX століть. Не простим співпадінням є той факт, що до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і в Україні, і в Македонії внесено справжні шедеври архітектури і мистецтва православної культури — комплекси Софії Київської, Києво-Печерської лаври та міста Охрид (середньовічні ансамблі Македонії) [1].

Після проголошення незалежності в Україні і Македонії збереження культурної спадщини визнано одним із пріоритетних напрямів політики обох держав у сфері культури [2]. Об'єкти культурної спадщини викликають значний інтерес у сучасному суспільстві, завдяки новому ставленню до історичного минулого та прагненню його переосмислення та освоєння [3]. Важливе місце у формуванні і ствердженні національної ідеї займає забезпечення послідовності культурних процесів шляхом виявлення, вивчення, збереження і популяризації серед населення пам'яток історії та культури.

Обмін досвідом між нашими країнами у сфері охорони культурної спадщини може сприяти зміцненню дружніх і творчих зв'язків. Уважне, високопрофесійне ставлення македонців до пам'яток викликає справжню повагу і бажання прискорити втілення аналогічних традицій в Україні. У процесі інтеграції у загальноєвропейські тенденції пам'ятки історії та культури мають не тільки загальногуманітарне значення, а повинні зайняти відповідне місце у розвитку економічного потенціалу держави через ширше їх використання у туристичній сфері.

Цікавим для українських пам'яткознавців є й досвід різних македонських музеїв з популяризації рухомих і неру-

хомих пам'яток — організація різноманітних виставок, фестивалів, театралізованих дійств (наприклад, концертів у Святий Софії в Охриді).

У зв'язку зі створенням у Києві музею "Мистецький Арсенал" важливе значення має приклад розміщення експозиції музею Міста Скоп'є у будівлі вокзалу, зруйнованого під час землетрусу 1963 р. Можливо, у даному випадку матиме значення досвід одного із кураторів "Мистецького Арсеналу" Анатолія Гайдамаки, який керував створенням фресок, мозаїк, вітражів, кованого лиття, іконостаса в унікальному храмі — перлині православного зодчества XXI ст. на Балканах — соборі Святої Трійці. Ще один напрям творчої співдружності — обмін досвідом у вирішенні проблеми збереження пам'яток національних меншин. Корисною для нас є практика вирішення македонцями питань захисту історичного та природного середовища.

Вивчаючи та зберігаючи культурну спадщину України і Македонії, пам'яткознавці цих країн добре усвідомлюють, що кожна пам'ятка історії і культури є безцінним скарбом всього людства.

Акведук поблизу м. Охрид

Ворота Тресковця

Набережна м. Охрид

1. *Всесвітня спадщина. Список ЮНЕСКО // Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. 2. Правова охорона культурних цінностей / Відп. ред.: акад. НАН України Ю. С. Шемшученко та д-р юрид. наук В. І. Акуленко. — К.: Юрінком Інтер, 1997. — С. 247.*
2. *Яковина Микола. Збереження культурної спадщини — пріоритетний напрям державної політики // Вісник Українського комітету ICOMOS. — Т. I, число 1. — К., 2007. — С. 39–43.*
3. *Правова охорона культурної спадщини: Збірник документів. — Автори-упорядники: Левада М. Є., Пархоменко М. Т., Титова О. М. — К.: ХІК, 2006. — С. 146.*